

OULUN YLIOPISTON ELÄINMUSEO

Dioraama III

1) Elämää tuntureilla

Tunturi-Lapissa luonnonolot ovat ankarat. Tuntureiden eläimet ovat sopeutuneet niukkaan kasvillisuuteen ja lyhyeen kesään. Etsi keväisestä maisemasta kuvauksiin sopivat eläinlajit. Laadi paperin kääntöpuolelle lyhyt kuvaus haluamastasi tuntureiden eläimestä ja arvua toverillasi!

a) Suomen uhanalaisimman nisäkkään, _____, pääravintoa ovat tunturisopulit. Valkea, tiheäkarvainen talviturkki vaihtuu kesäksi harmahtavaan asuun.

b) Tunturisopulit maistuvat myös pitkäpyrstöiselle, lokkien heimoon kuuluvalla _____ . Se on taitava lentäjä ja saattaa pesimäaikaan hyökätä kiivaasti rauhanhäiritsijän kimppuun.

c) _____, Lapin maakuntalintu, on tunturikoivikoiden runsaimpia lintuja. Taidokkaan laulunsa vuoksi sitä kutsutaan myös Lapin satakieleksi. Koiraalla on välkehtivän sininen rinta.

d) Tunturi-Lapissa erittäin harvinaiseksi käynyt _____ pesii kalliopahdalla. Keskiajalla sitä käytettiin apuna pienriistan metsästyksessä.

e) _____ ei ole jyrssiä, vaikka se muistuttaakin myyriä ja hiiriä. Pienen kokonsa vuoksi sillä on vilkas aineenvaihdunta, ja siksi sen täytyykin syödä miltei koko ajan hyönteisiä ja muita selkärangattomia otuksia. Raatojakaan otus ei kaihda.

Poron jättösarvessa on pikkuruisia hampaan jälkiä. Pikkujyrssijät nakertelevat toisinaan sarvia saadakseen luuston ja hampaiden vaatiman kalkintarpeen tyydytetyksi.

2) Toukokuun tohinat keväisellä suolla

Teeret soidintavat peräpohjalaisella suolla. Kuuluu kukerrus, suhina ja pulputus. Korpimetson on turha osallistua häämenoihin. Se on teeren ja metson risteytymä ja lisääntymiskyvytön. Vertaile korpimetsoa teeren ja metsoon, jotka löydät myös lähistöltä.

Mikä korpimetson ulkonäössä on metsomaista? _____
teerimäistä? _____

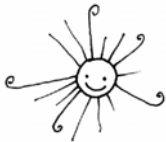
3) Kesällä riittää ravintoa

a) Kesä on kasvun ja lisääntymisen aikaa. Ravintoa on runsaasti tarjolla. Katsele kesämaisemassa lymyileviä eläimiä ja mieti niiden ravintovaatimuksia: Onko eläin kasvinsyöjä, peto, hyönteissyöjä, kaikkiruokainen vai kenties loinen? Listaa tähän muutama esimerkki.

b) Ravintoketju alkaa yhteyttävästä kasvista eli tuottajasta. Kasveja käyttävät ravintonaan kasvinsyöjät, joita kutsutaan ensimmäisen asteen kuluttajiksi. Lihansyöjät taas syövät kasvinsyöjiä tai toisia lihansyöjiä ja ovat siksi toisen tai kolmannen asteen kuluttajia. Ravintoketjut päätyvät hajottajiin, jotka hajottavat kaikkia kuolleita eliöitä. Koska monet kuluttajat käyttävät ravinnokseen useita lajeja, ravintoketjut nivoutuvat toisiinsa ja muodostavat ravintoverkkoja.

Muodosta ravintoketju tai ravintoverkko lähistöllä näkyvistä eliöistä. Voit liittää kokonaisuuteen myös ihmisen. Piirrä tai kirjoita.

4) Syksyn merkit

Syksyllä ilmat viilenevät ja valoisa aika lyhenee. Kasvien yhteyttäminen ja kasvu hidastuvat, ja eläimet aistivat talven tulon. Tarkastele syksyistä maisemaa ja mieti, mitkä ovat selviä syksyn merkkejä, jotka voi

haistaa. _____
maistaa. _____
nähdä. _____
kuulla. _____
tuntea. _____

5) Eläinten talvi suomalaisessa luonnossa

Suomen talvi tuo tullessaan monenlaisia ongelmia. Eläimillä on erilaisia keinoja selviytyä talven yli kylmyydestä ja niukasta ravinnosta huolimatta. Valitse vaihtoehdoista yksi väärä.

Kurjet

- I)** viettävät talven Suomessa, koska niiden pitkät koivet soveltuvat hyvin lumessa liikkumiseen.
- S)** lentävät säiden kylmettyä Espanjaan tai Pohjois-Afrikkaan.
- E)** pysyttelevät perheensä kanssa ensimmäisen syysmuuton ajan.

Kärppä

- P)** mahtuu ruumiinrakenteensa vuoksi helposti lumessa oleviin käytäviin saalistamaan. Jyrsijät ja muut pikkunisäkkäät ovatkin sen pääsiallista ravintoa talvisaikaan.
- H)** liikkuu talvisaikaan ainoastaan lumikäytävissä pysyäkseen lämpimänä.
- L)** saa talveksi valkoisen talviturkin. Vain hännänpää pysyy mustana.

Riekon

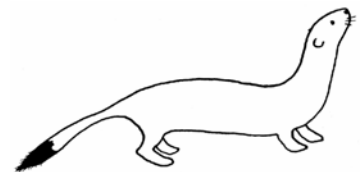
- T)** höyhenpeitteinen jalka on sopeutunut hyvin upottavassa lumessa kävelyyn.
- M)** talvi kuluu Baltian maissa, jonne se muuttaa auramuodostelmassa lokakuun alkupuolella.
- U)** talviravinto koostuu silmuista, marjoista ja urvuista, joita löytää luonnosta hyvin talvellakin.

Kyy

- A)** on vaihtolämpöinen. Sen ruumiinlämpö vaihtelee ulkoisen lämpötilan mukaan.
- N)** hakeutuu syksyllä sopivaan talvehtimispaikkaan kivien tai kantojen alle. Samassa kolossa saattaa olla joukoittain horrostavia matelijoita.
- I)** saalistaa talvellakin, koska pikkunisäkkäitä on runsaasti saatavilla. Kyy jättää hangelle aaltoilevan jälkikuvion.

Orava

- N)** on talvella lumivalkea. Vain korvan kärjet ovat mustat.
- E)** kasvattaa syksyllä paksun, harmahtavan talviturkin.
- S)** vetäytyy talviöinä lämpöiseen pesäänsä oksiston suojaan.

Supikoira

- O)** syö syksyllä itsensä pulleaksi. Ihonalainen rasvakerros auttaa selviytymään talvesta.
- V)** nukkuu kevyttä talviunta maakäytävissä ja saattaa herätä leutoina jaksoina ruoanetsintään.
- E)** nukkuu sikeästi talven yli, eikä poistu pesästään ennen huhtikuuta.

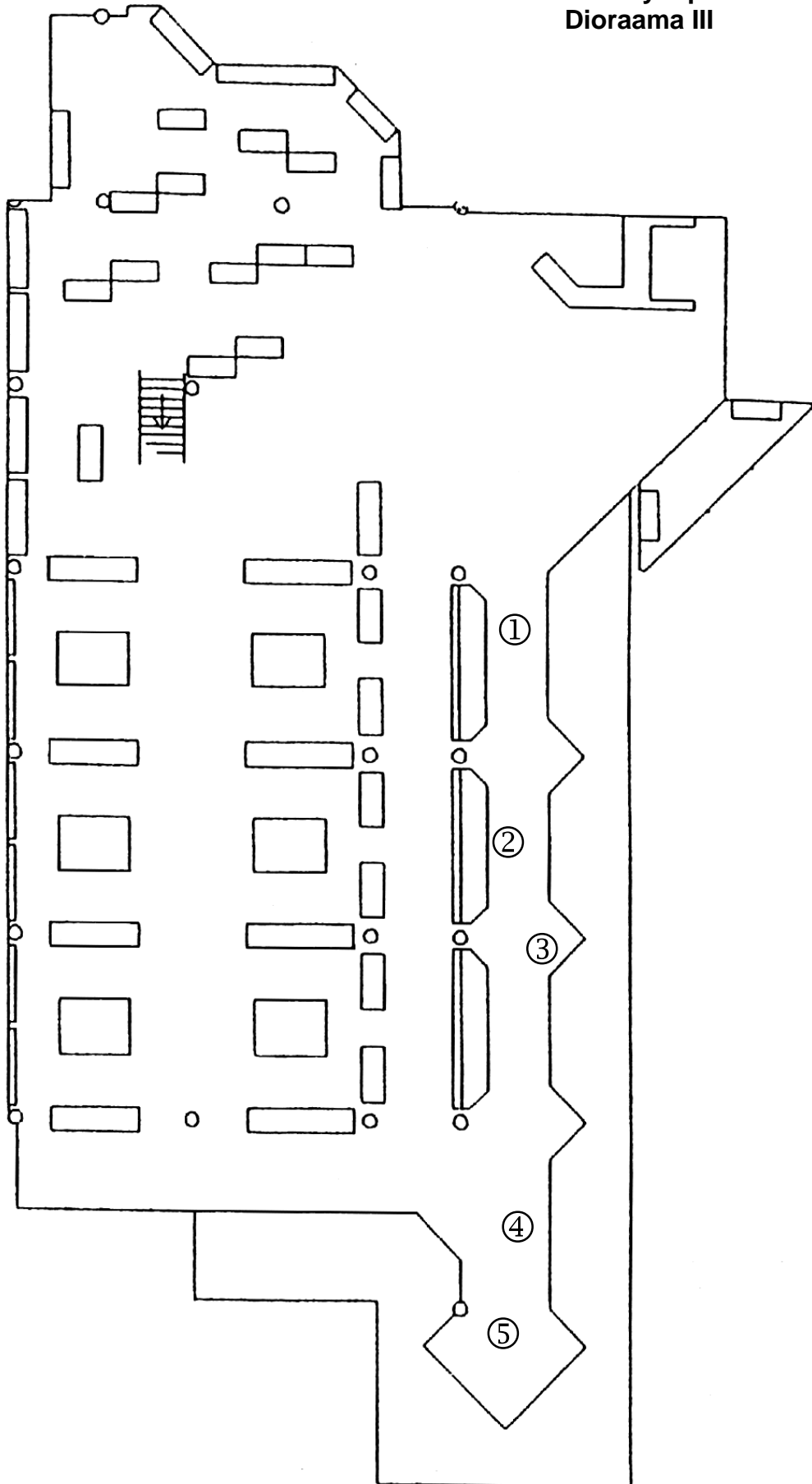
Metsäkauris

- T)** saattaa olla talvisessa luonnossa pedoille helppo saalis, koska sen sorkat ovat suhteellisen pienet, eivätkä talven hanget aina kannata eläintä.
- N)** on sopeutunut suomalaisen luonnon talveen erittäin hyvin, koska se kuuluu maamme alkuperäiseen eläimistöön.
- Y)** Metsäkauriilla on sekä kesällä että talvella suuri valkoinen peräpeili, jota eläin käyttää signaalina viestittäessään vaarasta lauman muita jäseniä. Valkea takamus näkyy hämärässäkin hyvin.

Vastausten edellä olevista kirjaimista muodostuu eräs eliö. Mieti, miten se valmistautuu talveen. Piirrä kuva, kirjoita tai keskustele.

Oulun yliopiston eläinmuseo
Dioraama III

Vastauksia

1. naali, tunturikihu, sinirinta, tunturihaukka, idänpäästäinen

5. ihminen